

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
(назва освітньої програми)

на тему: «Майнове оподаткування в Україні»

Виконавець:

Студент Факультету фінансів та
банківської справи
Чорний Єгор Валентинович

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Волкова О.Г.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Особливо важливим в умовах децентралізації та формування фінансово й економічно спроможних місцевих громад є забезпечення ефективного майнового оподаткування, яке в системі оподаткування служить забезпеченню більш справедливого розподілу податкового навантаження між платниками податків, раціонального та ефективного використання майна. Майнове оподаткування має двобокую природу: з одного боку, це інструмент розподілу податкового навантаження між факторами виробництва, з іншого боку: це інструмент підвищення фінансової автономності місцевих бюджетів.

Дослідження питання пошуку способів максимізації надходжень від майнового оподаткування до місцевих бюджетів за рахунок їх ефективного справляння було актуальним на всіх етапах розвитку оподаткування в Україні. Особливо гостро воно постає сьогодні, в період фінансової децентралізації й адміністративно-територіальної реформи.

Мета дослідження: дослідження теоретичних та практичних питань майнового оподаткування в Україні.

Завдання дослідження:

- визначити теоретичні засади та економічну сутність майнового оподаткування;
- визначити місце податку на майно в податковій системі України;
- дослідити особливості майнового оподаткування в Україні;
- проаналізувати фіскальне значення податку на майно в Україні;
- дослідити зарубіжний досвід майнового оподаткування;
- дослідити основні проблеми майнового оподаткування України;
- узагальнити рекомендації щодо підвищення ефективності майнового оподаткування України.

Об'єкт дослідження майнове оподаткування

Предмет дослідження економічні відносини, які виникають між державою та юридичними та фізичними особами в процесі справляння податків на майно України.

Методи дослідження У процесі наукового дослідження застосовувалися такі методи економічних досліджень як: при аналізі понятійного апарату використовувались методи узагальнення і наукової абстракції при оцінюванні стану майнового оподаткування в Україні та зарубіжного досвіду: аналіз та синтезу, системно-структурного методу, розрахунково-аналітичні методи дослідження, вимірювання. При визначенні проблемних питань та основних напрямів вдосконалення адміністрування податку на майно використовувалися методи логічного узагальнення, системно-функціонального методу.

Інформаційна база дослідження нормативно-правові документи України. У кваліфікаційній роботі також використовувалися звітні дані Державної податкової служби, Державного казначейства України, Національного банку України, Державного комітету статистики України, а також монографії, наукова періодична література.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 22 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади майнового оподаткування»** висвітлено основні теоретичні засади майнового оподаткування, його сутність, функції, види, мету, завдання, досліджено організаційно-правові засади майнового оподаткування України.

У другому розділі **«Сучасний стан майнового оподаткування України»** проаналізовано надходження податку на майно у складі трьох податків: податку на майно, відмінне від земельної ділянки, плати за землю та транспортного податку до місцевих бюджетів України, проаналізовано його роль у розподільчому процесі держави, у формуванні доходів місцевих бюджетів України, рівень виконання запланованих показників.

У третьому розділі **«Проблемні питання та шляхи вдосконалення майнового оподаткування України»** розкрито зарубіжний досвід податку на майно, проблемні питання адміністрування податку на майно в Україні та систематизовано шляхи його вдосконалення.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. У науковій літературі можна виокремити два підходи щодо розуміння сутності майнового оподаткування. Згідно з першим, майнові податки у широкому розумінні включають усю сукупність податків, пов'язаних із майном, у тому числі господарськими операціями із майном, у результаті яких особа одержує дохід. Відповідно до другого (вужького) підходу, майнові податки мають своїм об'єктом виключно майно (рухоме чи нерухоме), незалежно від наявності доходу від нього. З точки зору економічної теорії, оподаткування майна корисне насамперед тому, що стимулює його більш ефективне використання.

2. Податки на майно мають характерні особливості, які роблять їх зручними для використання: зокрема, нерухомість неможливо приховати, перемістити на іншу територію, досить легко встановити платника податку, яким є власник нерухомості або його орендар, сплата податку на нерухомість характеризується стабільністю надходження до бюджету: циклічність економічного розвитку не має на нього такого безпосереднього впливу, як, на загальнодержавні податки. Податки на майно вважаються одними з найбільш ефективних саме в якості місцевих через локалізацію податкової бази. Суми надходжень від справляння податків на майно залежить від функціонування повноцінного земельного реєстру та реєстру нерухомості.

3. Встановлено, в Україні оподаткування нерухомого майна здійснюється здебільшого відповідно до загальноприйнятих у зарубіжній практиці принципів, але має ряд специфічних особливостей. У переважній більшості країн ЄС податок на

землю включається до складу єдиного податку на нерухоме майно, на відміну від України, де передбачено стягнення окремо податку на землю (плати за землю) та податку на нерухоме майно, відмінне від землі. аналогічно до України, роздільне оподаткування землі та інших об'єктів нерухомого майна практикується в таких країнах, як Естонія, Литва та Румунія, рівень економічного розвитку яких є нижчим у порівнянні з країнами-засновниками угруповання, а відтак більше відповідає тим соціально-економічним умовам, які існують в Україні.

4. За економічною теорією саме регулярні (recurrent) податки на майно є найменш шкідливими для економічного зростання. Тому одним із способів прискорення зростання є «фіскальний маневр», який полягає у заміщенні прямих податків (з доходів фізичних осіб та прибутків підприємств), як найбільш шкідливих для зростання – непрямими (ПДВ, акцизами), і, особливо, податками на майно.

5. За час дії Податкового кодексу України і до сьогодні податок на нерухомість трансформовано: замінено податком на майно, який включає у собі три податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плата за землю та транспортний податок.

З 2015 року податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки суттєво трансформовано: склад об'єкта оподаткування було розширено та включено не лише житлову нерухомість, а й комерційну власність, розширено й базу оподаткування: з житлової площі на загальну, податок на житлову нерухомість стягується з квартири, площа яких перевищує 60 м^2 , та будинки з площею понад 240 м.

6. Доведено, що за останні п'ять років питома вага податку на майно у ВВП досить незначна (коливалася від 0,8% до 1%), При чому, незважаючи на те, що надходження податку на майно в абсолютних значеннях зростають, проте розмір питомої ваги цього податку у ВВП є не стійкою, а з 2017 року знижується. Зазначене свідчить про те, що податок на майно не відіграє суттєвого значення у розподілі доданої вартості.

7. Дослідження показники надходжень податку на майно до місцевих бюджетів України дало змогу зробити висновки, що важливим критерієм зростання власних коштів місцевих громад є зростання частки місцевих доходів, у складі яких істотну роль відіграє податок на майно. Аналіз дохідної складової місцевих бюджетів дав змогу виявити тенденцію щодо зростання податку на майно у власних коштах, податкових надходженнях та місцевих податках та зборах у 2015–2016 роках, що зумовлено реформуванням складу та структури податку на майно. Проте, з 2017 р. фіскальна ефективність майнового оподаткування знижується на користь єдиного податку. У структурі податкових надходжень місцевих бюджетів України питома вага податку на майно коливається в межах 17-13%, а найбільше значення продовжує відігравати загальнодержавний податок на доходи фізичних осіб, який зростає більш високими темпами порівняно зі зростанням податку на майно, що засвідчує зберігання місцевими бюджетами високої залежності від державного регулювання та централізацію бюджетних ресурсів, а також від рівня офіційної зайнятості.

8. Аналіз показників виконання запланованих надходжень по податку на майно, показники довів, що фактичні показники виконуються з перевиконанням планів, що можна було б оцінити позитивно, якби не дані щодо неодноразових змін планів та корекції надходжень до місцевих бюджетів на протязі календарного року. Це свідчить, що при затвердженні місцевого бюджету показники занижуються, а протягом року, зважаючи на фактичний стан речей, вони корегуються.

9. Аналіз показників фіскальної ефективності плати за землю, свідчить про зниження його фіскальної ролі. На початку податкової та бюджетної реформи у 2015 році переведення земельного податку до складу місцевих податків відіграло свою роль, що зумовило зростання питомої ваги плати за землю у місцевих податках до 55%, у податкових надходженнях до 14%. Проте у подальшому, спостерігається зниження питомої ваги плати за землю у цих надходженнях, та у ВВП держави.

10. Встановлено, що надходження від плати за землю залежать від повноти обліку земель, їх ринкової оцінки. Проте, в Україні у більшості об'єднаних територіальних громадах не забезпечені належними планово-картографічними матеріалами, відповідною землевпорядною та містобудівною документацією, не розроблені генеральні плани, технічна документація щодо встановлення меж, процес повної інвентаризації земель громадами лише розпочинається, а нормативно-грошова оцінка земель потребує оновлення .

11. Аналіз структури плати за землю за останні п'ять років свідчить про зростання питомої ваги саме земельного податку, що свідчить про те, що землекористувачі набувають право власності на землю та оформлюють її у встановленому порядку, що призводить до збільшення їх питомої ваги у структурі плати за землю та зменшення питомої ваги орендної плати. У структурі податку на землю переважають платники юридичні особи, хоча питома вага платників фізичних осіб зростає.

12. Доведено зростання фіскальної ефективності податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки у 2015 році, що зумовлено його суттєвим реформуванням за рахунок розширення об'єкта оподаткування. Проте, з 2017 року відзначається незначне зниження питомої ваги податку у ВВП, власних доходах, місцевих податках та зборах та податкових надходженнях місцевих бюджетів, що зумовлено недоліками адміністрування цього податку, не встановлення, або встановлення місцевими органами влади мінімальних ставок податку. Аналіз структури податку на нерухомість, відмінне від земельної ділянки за типом нерухомості за останні п'ять років свідчить про переважання податки за комерційну нерухомість, та істотних змін у структурі податки за категорією нерухомості не відбулося.

13. На формування та розвиток механізму оподаткування нерухомості впливає багато чинників: економічних (рівень цін на нерухомість і рівень розвитку ринку нерухомого майна, насамперед, його інфраструктури, наявність чи відсутність ефективних методик оцінювання нерухомості з метою оподаткування), соціальних (рівень доходів населення та рівень забезпеченості житлом), культурних (культурні

переконання щодо неправомірності оподаткування житла), політичних (незацікавленість народних депутатів як власників дорогого житла в запровадженні податку на нерухоме майно) тощо

14. Транспортний податок – третій складник майнового оподаткування в Україні (разом із платою за землю і податком на нерухоме майно). Цей податок приносить найменше надходжень – його частка впродовж останніх трьох років не перевищувала 0.17% загальних податкових надходжень місцевих бюджетів. З часу впровадження транспортного податку (2015 р.) обсяги його надходжень впали втричі. Порівняно високий показник надходжень 2015 року можна пояснити наявністю дорогих автомобілів, придбаних до кризи 2013 року (переважно до 2013 р.). У тому вигляді, в якому транспортний податок існує в Україні, він є податком на розкіш, під оподаткування не підпадають такі транспортні засоби як катери, яхти, гелікоптери.

15. У роботі систематизовано наступні недоліки та проблемні питання фіскальної ефективності майнового оподаткування: в умовах зростання фіскальної ролі місцевих податків і зборів в доходах місцевих бюджетів особливої актуальності набуває питання недоотримання надходжень від податку на нерухомість внаслідок невпорядкованості електронної бази реєстру прав власності на нерухоме майно, приховування використання нерухомого майна і не введення його в експлуатацію, що є результатом неефективної системи адміністрування податків; нестача фінансових ресурсів для проведення нормативної грошової оцінки земель та її інвентаризації, неефективна система внутрішнього фінансового контролю в органах місцевого самоврядування, звуженість об'єкта оподаткування транспортного податку.

16. Проведений аналіз статистичного та експертного матеріалу дозволив систематизувати наступні заходи підвищення фіскальної ефективності майнового оподаткування: запровадження диференційовану шкалу оподаткування залежно від оціночної вартості майна, вдосконалення внутрішнього фінансового контролю місцевими органами влади: актуалізувати розмір орендної плати за землю в залежності від проведеної грошової оцінки землі, забезпечити своєчасне та повно надходження плати за землю; включити до бази оподаткування об'єкти незавершеного будівництва, які фактично завершені та використовуються за цільовим призначенням, розширити базу оподаткування транспортним податком за рахунок оподаткування інших видів транспортних засобів, проведення повної інвентаризації земельних ділянок, які знаходяться в комунальній власності, забезпечення функціонування повноцінного та достовірного реєстру нерухомого майна.

АНОТАЦІЯ

Чорний Є.В. «Майнове оподаткування в Україні»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «6.07072. Фінанси, банківська справа та страхування за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». –
(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020

У роботі розглядаються теоретичні аспекти оподаткування майна питання його організації та функціонування в Україні.

Досліджено фіскальну та регулюючу роль податку на майно в Україні у складі трьох податків: плати за землю, податку на майно, відмінне від земельної ділянки та транспортного податку, його значення у розподільчих процесах держави, проаналізовано його трансформації в системі оподаткування України, зарубіжний досвід оподаткування майна.

Визначені проблемні питання адміністрування податку на майно в Україні та запропоновано заходи його вдосконалення через забезпечення формування повного реєстру об'єктів нерухомості, проведення інвентаризації земельних ділянок, посилення фінансового контролю за стягненням плати за землю, зміни бази оподаткування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Ключові слова: місцеві податки та збори, податок на майно, плата за землю, транспортний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

ANNOTATION

Chornyi Y.V. "Property taxation in Ukraine"

Qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in the specialty "6.07072. Finance, banking and insurance »
for the educational program «finance financial management and insurance ».

Odessa national economic university. – *Odessa, 2020.*

The theoretical aspects of property taxation of the issue of its organization and functioning in Ukraine are considered in the paper.

The fiscal and regulatory role of the property tax in Ukraine as a part of three taxes is investigated: payments for land, property tax, different from land and transport tax, its importance in state distribution processes, its transformations in the tax system of Ukraine, foreign experience of taxation are analyzed. Problems of administration of the property tax in Ukraine are identified and measures of its improvement are suggested by providing formation of a complete register of real estate objects, carrying out inventory of land plots, strengthening of financial control over collection of land payment, changes in the tax base of real estate tax, other than land.

Key words: local taxes and fees, property tax, land payment, transportation tax, real estate tax, other than land.